

C. H. P.

1 9 5 0

**Milletvekili Seçimi
Beyannamesi**

Cumhuriyet Halk Partisi 1950 Milletvekili Seçimi Beyannamesi

14 Mayıs 1950 günü Türk seçmenleri, memleket mukadderatına dört yıl müddetle hâkim olacak 9 uncu Büyük Millet Meclisi üyelerini seçeceklerdir. Partimiz seçim konusunda her türlü şüphe ve tereddüdün ortadan kalkmasına büyük önem vermiştir. Yeni seçim kanunu başından sonuna kadar tam bir emniyetin tekmil şartlarını sağlamıştır. Seçim muameleleri her noktasında müstakil mahkemelerin kazaî murakabesi altındadır.

Yurttaşların ekseriyetinin güvenini sağlamak isteyen her parti önümüzdeki dört yıl zarfında, vatandaş ve memleket yararına neler yapmağı tasarladığını, millî menfaatleri ne suretle korumayı düşündüğünü sade ve açık bir ifade ile belirtmelidir.

C.H.P. şimdiye kadar olduğu gibi bugün de vatandaş ve millet menfaatlerini, yurdumuzun kalkınmasını bir küllük olarak kabul etmektedir. Türkiye'mizi medenî memleketler câmiyası içinde süratle geliştirmek, vatandaşlar arasında ırk, din, mezhep ve sınıf ayrımı gözetmeksizin, umuma yararlı tedbirleri cesaretle ve azimle tatbik etmek değişmez prensibimizdir.

Partimizin 1947 yılı kurultayında kabul edilen programı, Türkiye'nin her bakımdan süratle yükselip ilerlemesi için takibi gereken esas ve yolları göstermektedir. Hedefe varıncaya kadar bu esaslara bağlı olarak yürüyeceğiz. Tecrübelerin gerekli kıldığı ilâve ve değişiklikleri yapmaktan da geri kalmıyacağız.

Partimizin programı; bütün bir kalkınma devrinin prensiplerini ihtiva etmektedir. Millettin güvenini yeniden sağladığımız takdirde 1950 - 1954 Meclis döneminde ilk plâna alarak gerçekleştirmeye çalışacağımız işler, ele alacağımız dâvalar şunlardır :

REJİMİN TAKVİVESİ

1. Demokrasi yolunda cesaretle mesafe alırken, bütün vatandaşları her türlü haklarından, can, mal ve mülkünden emin olarak, dirlik, düzenlik içinde yaşatmak baş kaygımızdır

2. Çok partili serbest münakaşa hayatını ve milletin seçtiği vekillerle idare sistemini daha ziyade kuvvetlendireceğiz.

3. Bu maksatla Anayasamızı sağlam bir garp demokrasi sinin temel prensiplerine göre değiştirmek istiyoruz. Milletvekillerinden mürekkep bir meclisten başka, ikinci bir meclis bunların vazifeleri, birbiriyle münasebetleri, Devlet Reisinin vazife ve salâhiyetleri ele alınacak başlıca konular olacaktır. Meselenin halli işini, seçimlerden sonra toplanacak C.H.P. Kurultayına sunmak kararındayız.

4. Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Lâiklik, Devrimcilik umdeleri Partimizin ana prensipleridir. Yurdumuzun yük selip gelişmesinin bu düsturlar yolundan gerçekleşebileceğine inanmaktayız. Tek parti hayatı devrinin icabı sayılarak Anayasa'ya sokulmuş olan bu 6 umdeyi Anayasa'dan çıkaracağız. Bununla beraber Anayasa'ya lâik Cumhuriyet rejiminin korunması için gerekli kayıtların konması lâzım geldiği kanaatin deyiz.

EN BAŞTA KÖYLÜ VE ÇİFTÇİ

5. Halk idaresinin tek mil icaplarını sırasıyla yerine getirmek Partimizin ilk kuruluş günündenberi şaşmıyan hedefi olmuştur. Milletimizin temel unsuru olan köylü ve çiftçi vatandaşlarımızı medenî vasıtalarla tam olarak faydalanır bir duruma getirmek için, şimdiye kadar alınan tedbirlere süratle yenilerini ilâve edeceğiz. Bu maksatla önümüzdeki dört yıl içinde şu işleri önemle takip edeceğiz :

Köyde ilk öğretim

a. İlk öğretimi her köye sokmak savaşımızı hızlandıracağız. Devlet bütçesinden köy okulu yapımı için her yıl ayrılmak-

ta olan ödeneği artıracacağız. Bu suretle dört yıl sonunda çocuklarımızın yüzde 80 ini okul ve öğretime kavuşturacağız.

Köy yayınları

b. Köylü vatandaşın okuma ihtiyacını karşılamak için köy yayınlarını genişleteceğiz.

Köyde radyo

c. En az her köy odasına bir radyo verebilmek için ucuz radyolar hazırlatıp dört yıl içinde bütün köylerimizi radyo sahibi kılacağız.

Köy yolları

d. Köylerimizin anayollar şebekesine yaz kış geçit verir yollarla bağlanması işini önümüzdeki dört yıl zarfında halletmek kararındayız. Sadece bu dâvanın halli ile köyün birçok meselelerinin ortadan kalkacağına inanmaktayız.

Köyde su

e. Köylerimizi temiz ve sağlık şartlarını haiz suya kavuşturma işini de önümüzdeki dört yıl içinde çok hızlandıracağız.

Köylüye toprak

f. Milletimizin maddî varlığının temeli toprak mahsulleridir. Devlet elindeki geniş topraklardan başlıyarak topraksız veya az topraklı köylüye arazi dağıtma işini hızlandıracağız.

İç iskân

g. Yurdun ziraate elverişli yerlerinde çiftçilik yapmak isteyen aileler için her türlü kolaylık ve imkânları sağlayacağız.

Köylüye daha elverişli ziraat usul ve vasıtaları

- h. Çiftçiye elverişli tarım usullerini sistemli bir tarzda öğreteceğiz.

Çiftçi çocuklarını yetiştirmek için amelî ziraat okulları açma işini diğer teknik okullarımız gibi ve uzun vâdeli bir programa bağlayacağız.

- i. Ziraat aletleri fabrikasını çiftçimizin ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde genişleteceğiz.
- j. İyi vasıfta ilâçlanmış tohumluk dağıtma işine hız vereceğiz.
- k. 30 bin tonluk bir sunî gübre fabrikası kurmak üzere hemen teşebbüse geçilecektir.
- l. Ziraat Bankası sermayesini beş yüz milyon liraya çıkarmak ziraî kredi sahasında ilk hedefimizdir. Buna erişmek için gerekli tedbirler süratle alınacaktır.
- m. Ekip biçmede ve harmanda, makinadan ve diğer fennî usul ve vasıtalarından kendi ferdi imkânları ile faydalanamıyan çiftçi vatandaşların bu vasıtalarından toplu olarak istifadesini sağlayacağız.

Köylüyü tek masulden kurtarmak için

- n. Yurdun her köşesini, toprak, iklim ve diğer şartlar bakımından tasnif ederek çiftçi vatandaşın kaderini tek mahsule bağlı kalmaktan kurtarmak için, her bölgede köylümüzün meşgul olabileceği istihsal çeşitlerini tesbit edeceğiz. Yeni istihsal sahalarına ve çeşitlerine rağbeti artırmak için yardımda bulunacağız.

Tarım sigortaları

- o. Çiftçimizi tabii âfetler karşısında teşkilâtlandırmak istiyoruz. Bu maksatla, doludan, sel basmasından ve hayvan ölümlerinden doğacak zararları karşılamak üzere sigortalar tesisi için ilk adımlar atılacaktır.

Köy sağlığı

Sağlığı koruma teşkilâtını köylünün ayağına götürmek işini bir programa bağlayıp hemen tatbika başlayacağız. Bu maksatla uygun yerlerde (Sağlık Merkezleri) kuracağız. Her 50 bin nüfusu bir sağlık merkezine kavuşturmak üzere başladığımız çalışmalarını 10 yılda tamamlayacağız. Hekim ve sağlık memurları acele veya ağır hallerde hastayı köyünde muayene edecek, hasta arabası ile sağlık merkezine, yahut en yakın hastahaneye nakledecektir. Küçük yaşta çocuk ölümlerini azaltmak meselesini lâıyk olduğu önemle ele alıp bu devre içinde esash tedbirlere bağlayacağız.

ORMAN DAVAMIZ

6. Vatandaş ile orman idaresi arasındaki münasebetleri islâh edici tedbirlerin alınmasına devam olunacaktır. Bunun yanında, Türkiye'mizin orman varlığını korumak ve artırmak dâvası bütün ehemmiyetiyle takibedilecektir. Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilâtının yetkili uzmanları ile birlikte tetkik ve tatbik çalışmalarına süratle başlamak için teşebbüse geçilecektir. Yol sahasında parlak neticeler sağlamış ve tarım sahasında da girişilmiş olan bu işbirliğinden faydalar beklemekteyiz.

YAKACAK MESELESİNİN ÖNEMİ

7. Yurdumuzun her tarafında rastlanan linyit kömürü vataklarını işletmek hem kömürü vatandaşın ayağına kadar götürmek, hem de kömürden en verimli usullerle faydalanma işini geniş ölçüde geliştirmek kararındayız. Bu suretle yakacak dâvası halledilmiş ve ormanlarımızı tahripten kurtarmak, gübreyi de en faydalı yerde kullanmak imkânı sağlanmış olacaktır.

ŞEHİR VE KASABALARIMIZ İÇİN

8. Şehir ve kasabalarımızın elektrik ve su ihtiyaçlarını 1954 yılına kadar tamamen gidermeğe çalışacağız. Elektriksiz

ve susuz şehir ve kasaba bırakmayacağız. Elektrik enerjisini ucuzlatıcı tedbirler alacağız.

9. Gıda maddeleri fiyatlarında istikrarı sağlamak için buğday, et, balık, sebze, meyve ve yağ için soğuk hava depoları, ihtiyat stok, silo ve ambarları, konserve fabrikaları, kombinalar ve gerekli diğer tesisler kurulmasını teşvik edeceğiz; gerekirse bunları özel teşebbüsle birlikte veya Devletçe kuracağız.

MESKEN MESELESİ

10. Vatandaşların mesken ihtiyacını karşılamak için sağlanmış olan kolaylıklara yenilerini katmaya çalışacağız. Emlâk Kredi Bankasının kaynaklarını takviye etmek bunların başında gelecektir.

SITMA VE VEREMLE MÜCADELE

11. Vatandaş sağlığını korumak yolundaki çalışmalarımıza devam edeceğiz. Sitma artık eski yaygın halinde değildir. Bu hastalığın kökünü büsbütün kazıyacağız. Verem âfeti ile savaşa hız vereceğiz. Eldeki sanatoryum ve hastahanelere ilâve veya yeniden sanatoryum ve hastahane açmak suretiyle veremli hastalar için mevcut 3500 yatağı dört yıl sonunda 10.000 e çıkaracağız. Bu sahaya emek ve para yatıracak özel sermaye ve teşebbüs sahiplerine geniş kolaylıklar sağlayacağız.

ÖZEL İDARELER

12. İl Özel İdarelerine daha ziyade muhtariyet vereceğiz. İllerin, mahallî ihtiyaçları süratle giderebilmeleri için, yeni gelir imkânları sağlayacağız.

ORTA OKULLAR

13. Kasabalarımızın orta okula bir an önce kavuşma hususundaki arzuları şükranla karşılanacak bir maarifseverliktir. Derneklerin ve hayırsever vatandaşların orta okul bina-

ları temini için gösterdikleri hamiyeti, derhal kadro vermek suretiyle karşılayacağız. Orta okul programlarını pratik bilgilerle teçhiz yoluna girilmiştir. Sanat, tarım, ticaret gibi konularda pratik vasıtalar ve bilgiler artırılacaktır.

TEKNİK OKULLAR

14. Teknik okullar programının tatbikine önemle devam olunacaktır. Kız ve erkek teknik okullarımızın, yurdumuz sosyal ve ekonomik hayatında daha şimdiden yarattığı tesirlere gereken değeri vermekten geri kalmıyacağız. Bu yolda önümüzdeki dört yıl içinde yeniden otuz milyon lira ödeneği yeni bina ve teçhizler için harcayacağız.

SULARIN TANZİMİ

15. Toprak mahsullerinde istihsalı çoğaltmak, zararları önlemek, sağlığı korumak, hidro elektrik ucuz enerji elde etmek bakımlarından su dâvasını geniş tecrübelerden de faydalananak yeni bir hızla yürüteceğiz. Bu işler için büyük bir (Sular Bankası) kuracağız.

İLLER BANKASI

16. Şehir ve kasabalarımıza çok faydalar sağlamakta olan İller Bankasını sermaye ve diğer malî kaynaklar bakımından kuvvetlendireceğiz ve yardım sahasını köylere kadar yayacağız.

YOL, DAIMA YOL

17. Millet hayatında yaz kış geçit veren yollar her dâvanın çözülmesinde işe yarıyan başlıca unsurdur. Bu sebepten yol çalışmalarına üstün önem vermeğe devam ederek, daha çok yol yapacağız. 23 bin kilometrelik devlet yolları programı tatbikinin daha ikinci yılında bakım ve islâha tâbi kılınan yol uzunluğu 18.000 kilometreyi bulmuştur. 1952 de 23.000 kilometre yol tamamen bakım altına alınmış olacaktır. 27.000 kilo-

metre tutan il yollarını da 1951 yılından itibaren Devlet yolları arasına katmaya başlayacağız ve ayrıca nazırlanacak bir programla bunları da peyderpey bakım altına alacağız.

DOĞU KALKINMASI

18. İki yıldır tatbik olunan ve daha şimdiden güzel neticeler vermeye başlamış olan, Doğu kalkınması programına devam edeceğiz. Çeşitli sebeplerden geri kalmış olan, bu yurt parçasını kısa zamanda diğer yerler merhalesine ulaştırmak kararındayız.

PETROL İŞLETMESİ KURULACAKTIR

19. Artık bir işletme mevzuu haline gelmiş olan petrolerimizi, ham veya tasfiye edilmiş olarak kullanmaya hız vereceğiz. Kurulacak petrol işletmesi idaresine büyük ve küçük milli sermayenin ve mâkul şartlarla gelecek yabancı esrmayenin iştirakine imkân vereceğiz.

LIMANLAR VE KÜÇÜK İSKELELER

20. Limanlarımızın yeniden yapılması ve islâhı için tatbikine başlanan programa devam edeceğiz. Küçük iskeleler yapımı işine ayrıca önem vermekteyiz.

ADALET İŞLERİMİZ

21. Medenî bir cemiyetin seviye ölçülerinden başkası adalet cihazının mükemmeliyetidir. Partimiz, çok partili serbest münakaşa hayatının devamının ana teminatını müstakil mahkemelerimizin mahabetinde görmektedir. Bu sebeplerle adalet işlerimizin daima daha müttekâmil bir hale gelmesi için gerekli her tedbiri alacağız.

SOSYAL TESANÜDÜ KUVVETLENDİRECEĞİZ

22. Partimizin sosyal sahadaki devletçiliği, sosyal islâhata öncülük etmek, sosyal tesanüdü kuvvetlendirmektir. Bu yolda girişilmiş olan teşebbüslere önümüzdeki devrede devam edeceğiz.

İşçilerimizin durumu

a. İşçilerimizi emniyet içinde çalıştırmak için gerekli tedbirlerden çoğu gerçekleştirilmiştir. Bunlara yeni tedbirler katılacaktır.

Sosyal sigortalar

o. Memur ve işçilerimiz için sağlanan imkânları bütün vatandaşlara teşmil etmek ergeç erişmeyi elzem saydığımız bir hedeftir. Bu uğurda esaslı tetkik ve hazırlıklara hemen başlamak kararındayız. Sosyal sigortaların her türlüünü, başlangıçta mütevazî bir ölçüde de olsa, birer birer tesis için teşebbüse geçeceğiz.

Kimsesiz çocuklar

e. Kimsesiz çocukların himayesi ve yetiştirilmesi için girişilmiş olan işlere hız vereceğiz ve daha geniş ölçüde yardım sağlayacağız.

BİZİM DEVLETÇİLİĞİMİZ VE ÖZEL TEŞEBBÜS

23. Partimiz, milli ekonomimizi bir bütün olarak kısa zamanda geliştirmek yolu ile Milletimizin yaşama şartlarını dünyanın bugünkü gereklerine uygun ve üstün bir seviyeye ulaştırmak amacı ile, Devletçilik prensibini benimsemiştir. Bizim Devletçiliğimiz büyük maden işletmelerinin, büyük enerji santrallerinin, ve ağır endüstrinin kurulması, savunma endüstrisi, bayındırlık işleri gibi büyük teşebbüsler ile kamu hizmetlerini

İlgilendiren ulaştırma ve posta, telgraf ve telefon gibi teşebbüslerden ibarettir. Bu sebepten :

Ozel teşebbüsü teşvik

- a. Yurdumuzun ekonomik kalkınmasında özel sermaye ve teşebbüsün, gittikçe artan bir nisbette faaliyet gösterip gelişmesini isteyeceğiz.

Yeni sahalar

- b. Sermaye ve teşebbüs sahiplerinin yeni iş sahaları açmalarını teşvik edeceğiz. Bu yıl kurulmuş olan Sanayi Kalkınma Bankası bu yolda ilk adımdır.

İşletme Kredisi

- c. Şimdiye kadar yalnız Devlet iktisadî teşekküllerinin faydalandırıldığı işletme kredisi kaynaklarından özel teşebbüslerin de faydalandırılmasına imkân vereceğiz.

Ucuz kredi

- d. Halkımızın tasarruflarını yurt için en faydalı sahada nema landırmak maksadı ile müsait faizlerle istikraz tahvilleri çıkaracağız. Bu şekilde elde edilen paraları ziraat ve sanayi kalkınmamızda yeni sahalar açacak özel teşebbüs sahiplerine de, aldığımızdan daha elverişli şartlarla vereceğiz. Arada kalacak farkı Devlet Bütçesinden ödeyeceğiz.

Yabancı sermaye

- e. Türkiye'de iş görmek isteyen ve medenî memleketlerce kabul edilmiş milletlerarası şartlara uyacak yabancı sermaye için kapılarımız açık tutulacaktır. Yabancı sermayeyi teşvik için bu yıl çıkarılmış olan ~~teşvik~~ kanunu, bu yolda sağlam bir zemin hazırlamıştır.

Devlet işletmeleri ile kanunî esitlik

1. Özel sermaye ve teşebbüs ile Devlet işletmelerinin eşit şartlar içinde çalışmalarını Partimizce esas sayılmaktadır. Bu sahada mevcut şartları yeniden gözden geçirerek eşitliğe aykırı vaziyetler varsa bunları düzeltmek kararındayız.

Fiili inhisar yok

- a. Özel sermaye ve teşebbüsün yurt ekonomisinin gelişmesinde oynayacağı rolün büyümesini isterken, halkımızı her türlü istismardan koruyacağız. Vatandaş için hayatî ihtiyaç mahiyetindeki maddeler üzerinde oynanmasına meydan bırakılmıyacak tedbirleri ihmal etmiyeceğiz.

KÜÇÜK SANAT KREDİSİ

24. Halk Bankasının kaynak ve imkânlarını kuvvetlendirmek suretiyle küçük sanat erbabına uzun ve kısa vâdeli kredi hacmini arttıracacağız. Teknik okullardan çıkan gençlere uzun vâde ve düşük faizle tesis kredisi sağlanacaktır.

İŞLETMELER VE TEKEL

25. Devlet İşletmelerinin ve Tekel fabrikalarının daima daha rasyonel prensip ve usullerle yürütülmesi ve veriminin arttırılması için esaslî tedbirler alacağız.

BÜTÇE SİYASETİMİZ

26. Bütçe siyasetimiz; milli gelir kaynaklarının gelişmesiyle âhenkli olarak, memleket ihtiyaçlarının tertipli bir sıra dahilinde karşılanmasını hedef tutacaktır. Bu maksatla :

- a. Devlet masraflarını asgarî hadde indirmek, tasarruf tedbirlerini devamlı olarak araştırıp tatbik etmek istiyoruz.
b. Başlamış olduğumuz vergi islahatını önümüzdeki devrede mutlaka tamamlayacağız. İstihlâk ve muamele vergilerinde,

damga resminde ve harçlarda ve gümrük resimlerinde yeni şartlara ve ihtiyaçlara göre yapmağı tasarladığımız islahatın etütleri tamamlanmıştır. Bunları en yakın bir zamanda katileştirmeye çalışacağız.

TÜRK PARASI

27. Türk parası kıymetinin muhafazası üzerinde daima önemle duracağız. Bütçe ve kredi siyasetimizle dış ticaret rejimimiz arasındaki ahengi mükemmelleştirici tedbirler alacağız.

BAREM KANUNU

28. Barem Kanununu, hizmet esasına göre yeniden ayarlayacağız. Terfilerde memurun ihtisas, zekâ, çalışma ve kabiliyetini ayrı ayrı göz önünde tutacağız. Meslek özelliklerini hesaba katacağız. İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Bankalar memurları için de aynı kıstasları tatbik etmekle beraber, işin özelliklerini göz önünde bulunduracağız.

VATANDAŞ VE HAZINE

29. Vatandaşla Hazine arasındaki münabebetleri, süratle neticelendirecek sade usullere bağlayacağız.

MILLİ SAVUNMAMIZ

30. Yurt içindeki ilerleme ve kalkınma gayretlerimizin selâmetle gelişmesi, sınırlarımızın emniyet altında bulunmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Bütün dünyanın içinde yaşadığı şartlar ağırlığından henüz hiçbir şey kaybetmemiştir. Bu kararsız ve karanlık âlem ortasında, en büyük dayanağımız kahraman Türk Ordusudur. Millî Savunmamıza daima üstün önem vermiş olan Partimiz, Amerika Birleşik Devletlerinin malzeme ve teknik yardımının devamını yürekte dilemektedir. Milletçe katlandığımız fedakârlıklardan dünya şartları değişmedikçe, en ufak bir indirme yapmayı doğru görmemekteyiz. Ordumuzun sa-

vunma gücünü arttırmak için gerektiğçe yeni fedakârlıkların da vatandaşlar tarafından benimseneceğine inanıyoruz.

DIŞ POLİTİKA

31. C.H.P. nin dış politikadaki isabetli tutumu yalnız Türk vatandaşlarının değil, bütün medenî âlemin takdirini toplamaktadır. Birleşmiş Milletler ailesi içinde millî selâmet ve refahı yüksek bir insanlık idealine bağlı gören politikaya devam edeceğiz. Batı medeniyet ve demokrasi anlayışının bir uzvu olarak. İngiltere ve Fransa ittifakına üstün önem vermekteyiz. Amerika Birleşik Devletleri ile devamlı gelişme halinde olan dostluğumuzu, askerlik, ekonomi, kültür alanlarında pekiştirip kökleştirmek prensibimizdir. Milletlerarası münasebetlerde yolumuzu aydınlatan ışık, karşılıklı haklara saygı, istiklâl ve ülke bütünlüğüne riayet düsturlarıdır. Dışişleri teşkilâtımızda ekonomik işlere daha zivade ver vereceğiz.

32. Büyük dostumuz Amerika ile ekonomik ve teknik işbirliğine Avrupa Ekonomik Kalkınma Teşkilâtı kanalından da devam etmek kararındayız.

Bu Beyanname'de vâdedilen işlerin her biri esassı hazırlık ve hesaplara dayanılarak tesbit edilmiştir. Vatandaşlar Partimize memleket idaresini tekrar emanet ettiği takdirde birer birer tatbik ve tahakkuk ettirilecek olan bu işlerin teminatı C.H.P. Hükümetlerinin çeşitli sahalarda bugüne kadar meydana getirdiği eserlerdir.

Takdir, Milletimizindir.

1000-1000-1000

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Aziz Ogan Koleksiyonu



OGNIST0600202